

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΙΚΑΡΙΑΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΑΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΙΟΥΛΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2006

ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 1 ΕΤΟΣ 1^ο

ΤΙΜΑΤΑΙ: 0.01 ευρώ

"Η Γριά του Κακοπέρατου"
Φωτο Χρ. Μιδαλάκη

Δαίδαλος και Ίκαρος
Μύθος και πραγματικότητα
...σελ.4

Φεστιβάλ
Πολιτισμικών
Διαλόγων -Ίκαρος
21 Ιουλίου έως
31 Ιουλίου 2006
...σελ.9

Ιστορικά
έγγραφα
στην Ικαρία
...σελ.10

Η αρχαιολογική
έρευνα στην Ικαρία:
η κλασική αρχαιότητα
...σελ.11

Με πρώτη την Ναιοή
...σελ.8

Η Μεσολιθική
και Νεολιθική
περίοδος
στην Ικαρία
...σελ.7

Υβριδικό έργο
στην Ικαρία
...σελ.13

Ιστορικά Αρχεία
Βιβλία απο το 1700 μ.Χ.
έως σήμερα στην Ικαρία
...σελ.15

Περιβαλλοντική
Οργάνωση:
Αρχιπέλαγος Αιγαίου
...σελ.5

Μηκυτας κρασιού
το μυστικό της
εντοπιότητας;
...σελ.14

Ιδιοκτησία:

Διευθυντής έκδοσης:

Επιμέλεια υλης - έκδοσης:

Καλλιτεχνικός σύμβουλος έκδοσης

Σχεδιασμός έκδοσης - Επιμέλεια υλικού:

Υπεύθυνος σύμφωνα με τον Νόμο:

Παραγωγή: Αρτυπος Ε.Π.Ε. Ήηροκρήνης 19 11142 Αθήνα τηλ: 210 2135533 fax: 210 2135534 e-mail: Artypos1@ath.forthnet.gr

Παραλαβή άρθρων και εργασιών στα γραφεία της Εταιρείας Ικαριακών Μελετών : Μιητιάδου 3 14 562 Κηφισιά τηλ.: 210 8016183

Εταιρεία Ικαριακών Μελετών

Χριστόδουλος Ξενάκης

Θεμιστοκλής Θ. Κατσαρός

Χριστόδουλος Μαλιαχιάς

Κωστής Πίνας

Χριστόδουλος Ξενάκης

Τυπώνεται σε 2.000 αντίτυπα

Απαγορεύεται η με οποιονδήποτε τρόπο αναδημοσίευση, παράφραση, διασκευή, η εν γένει αναπαραγωγή μέρους ή ολόκληρων θεμάτων του περιοδικού καθώς και η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας και σελιδοποίησης του, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.2121/93 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού και τους κανόνες Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα.

1. Ταυτότητα της Εταιρείας

Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΙΚΑΡΙΑΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ είναι φορέας μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και συστάθηκε το 2003 με Α/Α Πρωτοδικείου 891/27-6-2003. Ιδρύθηκε από μια παρέα με ενεργό συμμετοχή στα πολιτιστικά δρώμενα και με μεράκι για δράση στην ποιτιστική αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος και στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ικαρίας, που αποτελούν πρωταρχικό σκοπό του Καταστατικού της.

Με την τροποποίηση του Καταστατικού, Α/Α Πρωτοδικείου 6580/28-4-2006, νέα μέλη που δραστηριοποιούνται στους τομείς Εκπαίδευσης, Υγείας, Τέχνης και Πολιτισμού, έγιναν κοινωνοί των στόχων της ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ μας, καταθέτοντας το μεράκι και την αγάπη τους για την Νικαριά, τις γνώσεις και εμπειρογνώμοσύνη τους, για την υλοποίηση δράσεων ανάδειξης του πολιτισμικού περιβάλλοντος του νησιού.

2. Χαρακτηριστικά των μελών της Εταιρείας

✓ Διακρινόμαστε για τη διαφορετικότητά μας στην κομματική ιδεολογία και τον πλουραλισμό ιδεών, αλλά και για το κοινό πνεύμα ομαδικής συνεργασίας, το σεβασμό στην ατομικότητα και ιδιαιτερότητα καθενός μας, με μοναδικό κριτήριο την αποτελεσματικότητα των δραστηριοτήτων μας για την επίτευξη των στόχων της Εταιρείας.

✓ Προσδοκούμε να φέρουμε πιο κοντά τους ενεργούς πολίτες που αγαπούν την Ικαρία, τους φορείς και οργανώσεις που προωθούν κοινές δραστηριότητες στους τομείς διατήρησης και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς, στη διάσωση της σπάνιας χλωρίδας και πανίδας του νησιού, στη διάσωση της ντοποθελιάς της Νικαρίας.

✓ Συνεργαζόμαστε με οργανώσεις, Συλλόγους, μη κυβερνητικούς οργανισμούς, εκπαιδευτικούς φορείς (Πανεπιστήμια Αιγαίου, Πατρών, Αθηνών, Κέιμπριτζ και Έσσεξ της Αγγλίας) και φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Δήμοι Ικαρίας).

✓ Οραματιζόμαστε μια ευρεία Σύμπραξη ενεργών πολιτών, όπου σ' αυτήν καθένας θα αναπτύσσει ελεύθερα τη δημιουργικότητά του, θα σέβεται την ατομική ιδιαιτερότητα, θα απολαμβάνει το αίσθημα ευδαιμονίας και πληρότητας που χαρίζει η κοινωνική προσφορά και θα διαθέτει ένα κοινό όραμα: τη διατήρηση της πολιτιστικής φυσιογνωμίας της Ικαρίας.

✓ Δραστηριοποιούμαστε τόσο στην Ικαρία όσο και στην Αθήνα, διοργανώνοντας πολιτιστικές δραστηριότητες (Συνέδρια, εκθέσεις, εκδόσεις Ικαριών δημιουργιών, κ.ά.).

3. Τι πετύχαμε μέχρι σήμερα

1ον. Την έκδοση του βιβλίου 'Άμπελος η εν Ικάρω' (κείμενο ελληνικό και αγγλικό) της Οينوποιάς Νικολάου Αφιάνέ.

2ον. Την έκδοση του βιβλίου του Γιώργου Κόκκινου με θέμα 'Η παραδοσιακή κατοικία της Ικαρίας και το ιδιόμορφο κτιστό περιβάλλον του νησιού'

3ον. Την έκδοση του βιβλίου του Θεμιστοκλή Κατσαρού με θέμα 'Ικαρικά Σύμμεικτα'

4ον. Τη συνεργασία μας με τον καθηγητή του Τμήματος Αρχαιολογίας, του Πανεπιστημίου Αιγαίου κ. Α. Σάμπων και πρόκλησή του στο νησί το 2004 προκειμένου να επανεξετάσει προϊστορικές (Μεσολιθικής και Νεολιθικής εποχής) θέσεις της περιοχής Αγ. Κηρύκου Ικαρίας που είχε εντοπίσει σε παλαιότερη αυτοψία του το 1996

4. Η προστιθέμενη αξία των μέχρι σήμερα δραστηριοτήτων μας

Ο θετικός αντίκτυπος των προαναφερόμενων δραστηριοτήτων μας, είχε τα παρακάτω πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα:

Α) Την πρόκληση έντονου ενδιαφέροντος τόσο από τον καθηγητή Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου όσο και άλλων καθηγητών Αρχαιολογίας να ζητήσει την έγκριση κονδυλίων και άδειας για περαιτέρω έρευνες στην περιοχή, σε συνεργασία με Πανεπιστήμια του εξωτερικού και με συμμετοχή διακρατικών καθηγητών - ερευνητών

Β) Την πρόταση για συζήτηση με αρμόδιους φορείς για την ίδρυση Παραρτήματος του Πανεπιστημίου Αιγαίου στην Ικαρία, με προοπτικές επέκτασης και άλλων Σχολών.

Γ) Τη συνεργασία μας με: α) το 'Αρχιπέλαγος Αιγαίου' και το 'Ινστιτούτο Θαλάσσιας Έρευνας' (ΙΘΕΑ) για επιστημονικές παρεμβάσεις στην Ικαρία, β) εξειδικευμένους στη βοτανολογία ερευνητές των Πανεπιστημίων Κέιμπριτζ και Έσσεξ της Αγγλίας που έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη σπάνια χλωρίδα του νησιού, συζήτησαν σε διακρατικό επίπεδο τις διαδικασίες ένταξης της περιοχής Αγίου Κηρύκου σε προστατευόμενη διεθνώς περιοχή και εξέτασαν τη δημιουργία Τράπεζας Σπόρων στην Ικαρία, που ήδη λειτουργεί στις Ράχες.

Δ) Την παραχώρηση στην ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΙΚΑΡΙΑΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ του μη λειτουργούντος Δημοτικού Σχολείου Καταφυγίου, για να χρησιμοποιηθεί ως Μουσείο του Ικαρίου και παράλληλα ως μικρό Συνεδριακό Κέντρο, μετά την αποκατάστασή του. Η παραχώρηση έγινε με έγγραφη ομόφωνη απόφασή του Συλλόγου Καταφυγιωτών και του Δημοτικού Συμβουλίου του Αγίου Κηρύκου.

5. Η απαιτούμενη συνέργεια μιας Σύμπραξης και η αναμενόμενη συνεργασία μας

Η Ικαρία είναι από τα λίγα νησιά του Αιγαίου - αν όχι το μοναδικό που κράτησε αναλλοίωτα στο πέρασμα των αιώνων στοιχεία της εθνικής μας ταυτότητας: Αρχιτεκτονική, Γλώσσα, Αρχαιολογικοί χώροι, ήθη - έθιμα.

Το νησί μας που κατοικείται από το 9.000 π.Χ. (σύμφωνα με πρόσφατα ερευνητικά δεδομένα), κρατήθηκε μακριά από τις τουριστικές επιλογές αλλά και από το ερευνητικό ενδιαφέρον των ειδικών - εκτός ολίγων εξαιρέσεων στο παρελθόν - να θεωρείται από πολλούς ένα νησί μεμονωμένου ενδιαφέροντος, επιτρέποντας ή και αναγκάζοντας τους κατοίκους του να συνεχίζουν από γενιά σε γενιά να διατηρούν τα τοπικά έθιμα, την ντοποθελιά, την αρχιτεκτονική του ιδιαιτερότητα.

Η συνεργασία όρων μας στην προστασία του παρελθόντος αλλά και του σημερινού πολιτιστικού περιβάλλοντος του νησιού, θα είναι συνεχής, αδιάρρηκτη και αποτελεσματική, γιατί θα είναι μια 'λαμπάδηδρομία' ενεργών πολιτών του σήμερα, αλλά και της επερχόμενης γενιάς.

Η συναισθηματική ανάγκη που μας συνδέει με τις ρίζες μας είναι η λαμπάδα που μεταφέρει τη φλόγα από τον πρώτο στο δεύτερο, ο δεύτερος στον τρίτο κι έτσι ως το τέλος. Και αν οι νέοι μας αφήσουν... στιγμιαία τη δάδα να πέσει από τα χέρια τους, άλλοι νέοι από την άλλη άκρη της γης, οι νέοι της διασποράς, θα είναι έτοιμοι να τη σηκώσουν πάλι....

Για την
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΙΚΑΡΙΑΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
Χριστόδουλος Ξενάκης

ΔΑΙΔΑΛΟΣ ΚΑΙ ΙΚΑΡΟΣ

Μύθος και πραγματικότητα

Σύμφωνα με τις φιλοσοφικές μαρτυρίες, ο φημισμένος πολυτάλαντος καλλιτέχνης Δαίδαλος ήταν Αθηναίος, γιος της Αθήνης και του Ευπάλαμου, που ήλθε την καταγωγή από γενιά βασιλική και μάλιστα εκείνη των Ερεχθιδών, ενώ κατά άλλων των Μπτιονιδών (Διόδωρος 4.77.1-4). Καρπός του έρωτά του με τη δούλη Ναύκρατη λέγεται πως ήταν ο μοναχογιός του Ίκαρος. Η φήμη του Δαίδαλου είχε ξεπεράσει τα όρια της γενέτειράς του. Ήταν περιζήτητος. Έργα του αναφέρεται ότι βρίσκονταν εκτός από την Αθήνα, στη Θήβα, τη Λεβάσεια, τη Δήλο, το Ηραίο του Άργους, την Κόρινθο, την Αρκαδία, την Πίσσα της Ηλείας, την Καρία της Μικράς Ασίας, στο ακρωτήριο Σοθέσια της Λιβύης και βέβαια στη Μεγαλόνησο, την Κρήτη.

Στην Κρήτη, όπου έμεινε αρκετό καιρό, φιλοξενούμενος του Ξακουστού και πανίσχυρου βασιλιά Μίνωα, είχε πάρει μαζί του και τον έφηβο πια γιο του Ίκαρο, που μάθαινε προφανώς την τέχνη βοηθώντας τον πατέρα του.¹ Εκεί, στην πρωτεύουσα της Κρήτης, την Κνωσό φιλοτέχνησε ο Δαίδαλος, ανάμεσα στ' άλλα θαυμαστά, ένα από τα πιο γνωστά στην αρχαιότητα έργα του, τον χορό της Αριάδνης, που αναφέρει ο Όμηρος στην Ιλιάδα του (Σ, στ. 590-592):

Ἐν δὲ χορὸν ποικίλλε περικλυτὸς ἄμφιγυήεις,

τῶι Ἴκελον, οἶόν ποτ' ἐνὶ Κνωσῶι εὐρέειη

Δαίδαλος ἤσκησεν καλλιπλοκάμοι Ἀριάδνηι.

Αξίζει να τονιστεί ιδιαίτερα ότι, σύμφωνα με τους παραπάνω στίχους του έπους, ο φημισμένος ημίθεος τεχνίτης, ο κουτσός Ἡφαίστος, σκάλησε το χορό της Αριάδνης πάνω στην ασπίδα του Αχιλλέα, που του είχε παραγγείλει η Θέτις, έχοντας ως πρότυπο έργο του Δαίδαλου με το ίδιο θέμα. Είναι προφανές ότι ο Δαίδαλος, σύμφωνα με τον Όμηρο, ήταν σύγχρονος, αν όχι προγενέστερος του Ἡφαίστου και οπωσδήποτε καλλιτέχνης τόσο ικανός, ώστε ακόμη και ο «περικλυτός ἄμφιγυήεις» να τον αντιγράφει. Το έργο αυτό του Δαίδαλου, που, σύμφωνα με τον Παιανία (9.40.3-4), ήταν κατασκευασμένο από λευκό λίθο, δηλαδή από μάρμαρο, εικονίζει σε ανάγλυφο τους Αθηναίους έφηβους και τις Αθηναίες παρθένας, να χορεύουν τον κύκλιον χορό, τον γέρανο, πιασμένοι χέρι-χέρι, γιορτάζοντας έτσι την απελευθέρωσή τους από το Λαβύρινθο με τη βοήθεια του μίτου της Αριάδνης, μετά το φόντο του τρομερού Μινώταυρου απ' τον Θησέα, τον Αθηναίο ήρωα, πατριώτη και συγγενή του Δαίδαλου (Πλούταρχος, Θησέας, 19). Πάνω στην κοιλιά, τους ώμους και το λαιμό ενός αρχαϊκού πιθαμφορέα από την Τήνο, που βρίσκεται σήμερα στο Μουσείο της Βασιλείας στην Ελβετία, εικονίζεται αυτό ακριβώς το θέμα του χορού που ονομάζεται γέρανος, καθώς και ο φόνος του Μινώταυρου από τον Θησέα.

Ένας δεύτερο αποσπασματικά σωζόμενος ανάγλυφος πιθαμφορέας στο Μουσείο της Τήνου (αρ. Β63) φέρει σε τέσσερις επάλληλες ζώνες στο λαιμό και τους ώμους ένα από τα καλύτερα δείγματα κύκλιου χορού. Στο πάνω μέρος του λαιμού εικονίζεται ο Θησέας και η Αριάδνη (Εικ. 1). Οι κυκλαδίτες καλλιτέχνες που κατασκεύαζαν τους ανάγλυφους πιθαμφορείς πρέπει να είχαν οπωσδήποτε ακούσει να απαγγέλλονται οι ομηρικοί στίχοι με την περιγραφή του κύκλιου χορού ή να γνώριζαν την παράδοση για το έργο του Δαίδαλου στην Κνωσό με θέμα το χορό της Αριάδνης.

Ο Δαίδαλος και ο έφηβος γιος του Ίκαρος είχαν την ίδια ακριβώς κακή τύχη με του νέους και τις νέες από την Αθήνα. Κλείστηκαν από τον Μίνωα στο σκοτεινό Λαβύρινθο, γιατί ο βασιλιάς της Κρήτης πίστεψε, σύμφωνα με κάποια εκδοχή του μύθου, πως είχαν βοηθήσει την σύζυγό του Πασίφην να ενωθεί ερωτικά με τον «ωραίο» ταύρο και να γεννήσει το Μινώταυρο.² Πατέρας και

γιος κατάφεραν εντούτοις να διαφύγουν από το Λαβύρινθο, πετώντας με φτερά που κατασκεύασε ο μεγάλος τεχνίτης και τα συγκόλλησε στο σώμα τους με κερί. Ο ίδιος κατευθύνθηκε δυτικά προς την Κάτω Ιταλία και τη Σικελία, ενώ ο Ίκαρος πέταξε προς τα ανατολικά. Γοητευμένος από τη πτήση, που πάντα λαχταρούνε οι θνητοί, ησημόνησε ο νέος την πατρική συμβουλή να μην πλησιάζει τον Ήλιο, με αποτέλεσμα να λιώσει το κερί απ' τη θερμότητα, ν' αποκολληθούν τα φτερά του και να καταπέσει ο άτυχος Ίκαρος στο πέλαγος. Ο τραγικός θάνατός του είναι αντίστοιχος με το θάνατο του νεαρού Φαέθοντα, του απερίσκεπτου γιου του Ήλιου.³ Το πτώμα του Ίκαρου εκβράστηκε στις ακτές ενός μακρόστενου νησιού, της Μάρκρης ή Δοήλης ή αλλιώς Ιχθυόεσσας, η οποία μετονομάστηκε έκτοτε σε Ικαρία.

Η από αέρα απόδραση, όπως την περιγράψαμε παραπάνω με βάση την επικρατέστερη μυθική παράδοση, θεωρήθηκε από τον περιηγητή Παιανία τελείως απίθανη, γιατί και δέχεται την παρατήρησή της δια θαλάσσης διαφυγής του Δαίδαλου και του Ίκαρου από την Κρήτη (Παιανίας 9. 11. 4-5). Παραθέτουμε το σχετικό απόσπασμα από τα Βοιωτικά του σε ελεύθερη μετάφραση:

«Εδώ (στην κοιλάδα πριν από την είσοδο στη Θήβα) υπάρχει ιερό

του Ηρακλή με μαρμάρινο λαιτρευτικό άγαλμα, ονομαζόμενο πρόμαχος, έργο των Θηβαίων Ξενοκράτη και Ευβίου. Ένα ξύλινο αρχαίο ξόανο του Ηρακλή οι Θηβαίοι πιστεύουν πως είναι έργο του Δαίδαλου, κι εμένα μου φάνηκε πως πράγματι είναι δικό του. Το ξόανο αυτό λένε ότι το αφιέρωσε ο ίδιος ο Δαίδαλος, αποδίδοντας χάρη (στον Ηρακλή) για μια ευεργεσία. Για να διαφύγει δηλαδή από την Κρήτη ο Δαίδαλος είχε κατασκευάσει δύο μικρά πλοία, για τον εαυτό του και τον γιο του Ίκαρο, και τους έβαλε πανιά που δεν είχαν ακόμη τότε επινοηθεί, ώστε επωφεληόμενοι οι δυο

τους απ' τον ευνοϊκό άνεμο να ξεπεράσουν το ναυτικό του Μίνωα που κινούνταν μόνο με κουπιά.⁴ Ο ίδιος ο Δαίδαλος σώθηκε τότε, του Ίκαρου όμως το πλοίο ανατράπηκε λένε, γιατί ο άπειρος νέος δεν κυβερνούσε με επιδεξιότητα. Το πτώμα του εκβράστηκε σε νησί ανοικτά της Σάμου, που τότε ήταν ακόμα ανώνυμο.⁵ Ο Ηρακλής βρήκε το νεκρό Ίκαρο, τον αναγνώρισε και τον έθαψε εκεί που τώρα υπάρχει τύμβος χώματος όχι μεγάλος, σε ακρωτήριο πάνω από τα νερά του Αιγαίου.⁶ Από τον Ίκαρο πήρε το όνομα και το νησί και η γύρω θάλασσα».

Κατά την πρώτη ληϊπὸν και επικρατέστερη εκδοχή του μύθου, ο Δαίδαλος κατασκεύασε φτερά για να πετάξει με το γιο του, ενώ κατά τη δεύτερη παραλλαγή του μύθου κατασκεύασε ιστία, πανίνα δηλαδή φτερά που φούσκωναν με την πνοή του ανέμου και ωθούσαν με ταχύτητα το πλοίο. Απαρηγόρητος ο Δαίδαλος, που δεν μπόρεσε να θάψει ο ίδιος το παιδί του, κατασκεύασε το ξόανο του Ηρακλή για να ευχαριστήσει και να τιμήσει έτσι το Θηβαίο ήρωα, ο οποίος είχε μπει στον κόπο να βρει και να θάψει ευλαβικά τον Ίκαρο.

Φθάνοντας ο Δαίδαλος στη Σικελία, είτε πετώντας με φτερά είτε εποχούμενος μικρού ιστιοφόρου, κατέφυγε στην αυλή του δίκαιου βασιλιά της πόλεως Ίνυκου, του Κώκαλου. Εκεί εργάστηκε και εκτιμήθηκε τα μέγιστα ως καλλιτέχνης, ιδιαίτερα από τις κόρες

του Κώκαλου, οι οποίες βρήκαν μάλιστα τον τρόπο να θανατώσουν τον διώκτη του Δαίδαλου, τον βασιλιά της Κρήτης Μίνωα.

Σε ένα οικειοκίνητο πόθισμα που ονομαζόταν Ομφάκη, ο Δαίδαλος φιλοτέχνησε ένα άγαλμα (παραμένει δυστυχώς άγνωστο ποιόν εικονίζει), το οποίο ο οικιστής της Γέλας Αντίφημος από τη Λίνδο μετέφερε στην νέα πατρίδα του (Παυσανίας 8.47.2). Ο μοναδικός ανδριάντας του Ίκαρου, που μαρτυρείται φιλολογικά, ήταν ανιδρυμένος μαζί με εκείνον του πατέρα του Δαιδάλου στις μυθικές νήσους Ηλεκτρίδες, που είχαν προσχωθεί από τον ποταμό Ηριδανό.⁷ Εκεί είχε καταπέσει και ο άτυχος Φαέθων (Στ. Βυζάντιος, στη λέξη Ηλεκτρίδες).⁸

Κανένα δυστυχώς έργο που να εικονίζει τον Ίκαρο δεν μας σώθηκε από την αρχαϊκή και την κλασική αρχαιότητα. Στην Πομπηία μόνο αποκαλύφθηκαν τοιχογραφίες του 1ου αιώνα μ.Χ., που εικονίζουν την πτώση του Ίκαρου στο πέλαγος. Μια βρίσκεται στην οικία του Sacerdos Amandus (βλ. LIMC s.v. Daïdalos, αρ. 38 (J. E. Nyenius). Μια δεύτερη τοιχογραφία, που αποτελεί παραλληλαγή της πρώτης, βρίσκεται στην οικία Frutteto (LIMC s.v. Daïdalos, αρ. 40). Αρκετοί καλλιτέχνες της Δύσης, από τον 15ο αιώνα και εξής, φιλοτέχνησαν αξιόλογα έργα εμπνευσμένα από το μύθο του Ίκαρου.

1) Κατά τον Παυσανία (8.4.4-7 και 1.21.4), ο Δαίδαλος μόνος του κατέφυγε στην Κρήτη μετά από καταδική του στον Άρειο Πάγο, επειδή είχε σκοτώσει ένα γιο της αδελφής του. Βλ. και Απολλόδωρο 3.15.9.

2) Με την Πασιφάη ο Μίνωας είχε αποκτήσει δυο κόρες, την Αριάδνη και τη Φαίδρα, καθώς και δύο γιους, τον Ανδρόγεω και το Γλαύκο.

3) Ο κατακεραυνωθείς Φαέθων μυθολογείται ότι κατέπεσε στις Ηλεκτρίδες νήσους, όπου υπήρχαν και αγάλματα του Δαίδαλου και του Ίκαρου, κατά τον Στέφανο Βυζάντιο (Εθνικών, στη λ. Ηλεκτρίδες νήσοι).

4) Τα μινωικά πλοία στη γνωστή τοιχογραφία της Σαντορίνης (δωμάτιο 5 δυτικής οικίας) δεν φέρουν ιστία, αλλά κουπιά (N. Marinatos, Art and Religion in Thera, Αθήνα 1984, 57, εικ. 35). Η ανακάλυψη των ιστίων ωστόσο συντελέστηκε στα προϊστορικά ήδη χρόνια. Αποδίδεται στον Προμηθέα και όχι στο Δαίδαλο από τον τραγικό ποιητή Αισχύλο (Προμηθεάς Δεσμώτης, στ. 467-468: "λινόπτερα ηύρε ναυτίλων οχήματα").

5) Εδώ κάνει λάθος ο Παυσανίας. Το νησί έφερε το όνομα Μάκρη ή Δολίχη κατά τον Απολλόδωρο (2.6.3).

6) Βλ. Θ. Κατσαρός, Ικαριακά Σύμμεικτα, Αθήνα 2006, 119-121.

7) Στη Θεογονία του Ησίοδου, ο Ηριδανός θεωρείται γιος του Ωκεανού και της Τηθύος. Ο Ηρόδοτος σημειώνει ότι εκβάλλει στον Ωκεανό στα δυτικότερα άκρα της Ευρώπης και ότι από αυτόν προέρχεται το ηλεκτρο, το κεχριμπάρι. Οι νεώτεροι συγγραφείς τον ταυτίζουν με τον ποταμό Πάδο, τον Ροδανό ή τον Ρήνο.

8) Οι Ηλεκτρίδες νήσοι σφείλουν την ονομασία στο ηλεκτρο, στο οποίο μεταβλήθηκαν τα δάκρυα των αδελφών του Φαέθοντα, της Φαέθουσας, της Λαμπητίας και της Φαίβης, που θρηνούσαν το νεκρό αδελφό τους, ενταφιασμένο από τις Νύμφες στα νησάκια παρά τις εκβολές του Ηριδανού, όπου είχαν στηθεί και οι αδριάντες του Δαίδαλου και του Ίκαρου. Πάνω στα νησάκια αυτά υποτίθεται ότι κτίστηκε αργότερα η Βενετία.

Πέτρος Θέμελης
30 Ιουνίου 2006

Περιβαλλοντική Οργάνωση Αρχιπέλαγος Αιγαίου

Περιβαλλοντική Έρευνα & Δράσεις Προστασίας του Αιγαίου, με βάση την Ικαρία

Η δράση της περιβαλλοντικής οργάνωσης Αρχιπέλαγος Αιγαίου

ου συνδυάζει την επιστημονική έρευνα του θαλάσσιου και χερσαίου περιβάλλοντος του Αιγαίου και των νησιών, με ουσιαστικές δράσεις προστασίας. Μακριά από το κέντρο και τη φιλολογία του περιβάλλοντος, αλλά με πραγματική εθελοντική εργασία και απόλυτη προσύληψη στον στόχο της ουσιαστικής προστασίας του Αιγαίου, το Αρχιπέλαγος στοχεύει να προσφέρει μία νέα προσέγγιση στη δράση για την προστασία του περιβάλλοντος στην Ελλάδα.

Με βάση την Ικαρία και δράσεις στην ευρύτερη περιοχή του Αιγαίου επιστήμονες περιβάλλοντος καθώς και άλλων ειδικοτήτων, από την Ελλάδα και άλλες ευρωπαϊκές χώρες, εργάζονται εθελοντικά και βρίσκονται στο πεδίο καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. Το Αρχιπέλαγος δραστηριοποιείται σε πολλές περιοχές του Αιγαίου, και διαθέτει ερευνητικές βάσεις στην Ικαρία και την Πάτμο, καθώς και ερευνητικούς σταθμούς στις νησίδες τους Αρκιόι και Μαράθι (περιοχή Δήμου Πάτμου) και Αγ. Μηνάς (Φούρνοι) στο Αν. Αιγαίο, όπου υπάρχουν κατάλληλα εξοπλισμένα εργαστήρια και γραφεία. Για την υλοποίηση της θαλάσσιας έρευνας, το Αρχιπέλαγος διαθέτει τα ερευνητικά ιστιοφόρα σκάφη Πήνεθόπη και Διομήδεια καθώς και ένα βοηθητικό ταχύπλοο σκάφος.

Για να μπορέσει να υλοποιήσει σε υψηλό επιστημονικό επίπεδο την έρευνα, και τις δράσεις περιβαλλοντικής προστασίας, το Αρχιπέλαγος συνεργάζεται με πανεπιστήμια και ερευνητικά ιδρύματα της Ελλάδας, Αγγλίας, Ισπανίας, Πορτογαλίας και της Τουρκίας, καθώς και με επιστήμονες από άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Όλες οι δράσεις του Αρχιπέλαγος βασίζονται στην πραγματικά εθελοντική και αφιλοκερδή εργασία των επιστημόνων, καθώς και όλων των μελών της οργάνωσης. Αυτή την περίοδο στις ερευνητικές βάσεις του Αρχιπέλαγους εργάζονται 18 άτομα, επιστήμονες περιβάλλοντος και άλλων ειδικοτήτων, από την Ελλάδα και 9 άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Τα προηγούμενα χρόνια, πριν το Αρχιπέλαγος μεταφερθεί στην Ικαρία και την περιοχή του ανατολικού Αιγαίου, δραστηριοποιήθηκε σε διάφορες περιοχές των ελληνικών θαλάσσιων, όπως οι Κυκλάδες, το Βόρειο Αιγαίο, το Κεντρικό Ιόνιο Πέλαγος και το Λυβικό Πέλαγος.

Το Ινστιτούτο Θαλάσσιας & Περιβαλλοντικής Έρευνας του Αρχιπέλαγους υλοποιεί επιστημονική έρευνα στους παρακάτω μείζ:

Θαλάσσια Έρευνα

Μελέτη της οικολογίας των παράκτιων οικοτόπων, με στόχο τον σχεδιασμό και την εφαρμογή σχεδίων αειφορικής διαχείρισης των οικοσυστημάτων της παράκτιας ζώνης.

- Μελέτη των πληθυσμών των θαλάσσιων θηλαστικών (δεληφίνια, φάληινες, φώκιες)

- Μελέτη της έκτασης και της συχνότητας των καταστροφών που προκαλούν τα δεληφίνια και οι φώκιες στα δίκτυα των παράκτιων αιθίων.

